

Drømmejeget ses det meste af filmen kun på lang afstand, og Cathryn er kun nær på det nogle få gange og forsøger da at jage det væk. Hvad det står for, vises i en af filmens få virkelig vellykkede og fængslende scener. Cathryn sidder i sit soveværelse, Marcel kommer ind og gør tilnærmelser, som hun besværrer. Hun går ud i badeværelset for et øjeblik efter at vende tilbage til sengen, men da hun kommer ind i soveværelset igen, er det tomt. Det hele var altså et drømmesyn. For at forvise sig om det tilkalder hun Marcells datter og spørger, om Marcel på noget tidspunkt har forladt stuen nedenunder; det har han ikke. Under samtalen sidder Cathryn på sengen, mens pigen står i døren. Foran Cathryn hænger et spejl, hvori hun reflekteres. Cathryn glider ud af billedfeltet, og det viser sig, at spejlet er et fløjspejl. Billedet opdeles således i tre felter, i et ses pigen, og i de to andre ses Cathryns spejlbillede. Cathryn og publikum forstår, at det var hendes andet jeg, der deltog i scenen med Marcel. Cathryn er nemlig delt i det dyneglade jeg, der har haft René og Marcel til elskere, og som hun nu strides med i sine drømme, og det kyske, sexangste virkelighedsjag, der er gift med Hugh. Hendes kyskhed udtrykkes også gennem den eventyragtige kommentar, der ledsager hende, når hun vandrer omkring i naturen. Heri optræder enhjørningen, symbolet på jomfruelighed, som den danske titel omtaler.

Det ulykkelige forhold mellem Cathryn og Hugh er nok filmens stærkeste side. Susannah York leverer glimrende spil som Cathryn, omend en frodig blondine som hende ikke lige er, hvad man forestiller sig ved et frustreret kvindemeneske; René Auberjonois, derimod, er helt perfekt i rollen som Hugh med sit undulatagtige udseende og sin spejderagtige opførsel. Han går vildt op i sine drengede interesser, jagt og fotografering, og synes intet begreb at have om, hvad der er i vejen med Cathryn. Cathryn og Hugh skyer fysisk kontakt; man ser dem aldrig kysse hinanden tilnærmelsesvis lidenskabeligt, de kan kun drive det til små, lette godnatkys på kinden. Hugs mest intime udtryksform er faktisk de vandede vittigheder, han fortæller for at trøste Cathryn.

Filmens fatale fejl ligger i manglen på samspil mellem virkelighed og drøm; man er aldrig i tvivl om, hvad der er hvad. Til gengæld forekommer Cathryns psykiske lidelse noget tåget. Filmen ville sikkert have været mere fængslende, hvis Cathryns lidelse var blevet klart defineret, og hendes oplevelsesplaner sammensmeltede. Kun én gang, i filmens clou, hvor Cathryn kører sit andet jeg ned, influerer de to planer effektivt på hinanden. Vi ved, at personen hun møder på vejen kun kan være Hugh. Drømmejeget myrder altså det kyske jeg, som holder af Hugh, og ikke omvendt.

Ul Jørgensen.

Kort sagt

Filmene set af
Ib Monty (I.M.)
Peter Schepele (P.S.)
Per Calum (P.C.)
Ib Lindberg (I.L.)
Carl Nørrested (C.N.)
Poul Malmkjær (P.M.)

FORBRYDELSE OG STRAF – RASKOLNIKOV

Instruktør: LEV KULIDZHANOV

Det skal ikke skjules, at det er en hel del af en prøvelse at sidde sig igennem denne traditionalistiske og ordrige Dostojevskij-filmatisering. Men især for kendere af romanen er filmen anstrengelserne værd, fordi den i højere grad end andre film over romanen kommer omkring i det store værk, og ikke blot koncentrerer sig om selve mordhistorien og den åndelige duel mellem studenten og politimanden. Trods længden kan filmen ikke siges at være nogen gigantproduktion. Snarere er den et omhyggeligt kammerspil, af instruktøren præcist placeret i perioden og i milieuerne. Og som andre sovjetiske klassikerfilm lever den i høj grad på sit spil. Georki Taratorkin er en fængslende Raskolnikov og den beundringsværdige Innokenti Smoktunovski, der nu er gået over i det midaldrende rollefag, leverer intelligent og ukonventionelt spil som Petrovitch. (Prestuplenie i nakazanie – USSR 1970).

I.M.

HYPNOSEMORD?

Instruktør: FRANK PERRY

En politimand (Cliff Robertson) forsøger at opklare nogle seksuallidder på

unge piger. Et medium (Joel Grey – konferencier'en fra »Cabaret«) tilbyder at stille sin clair-voyance til politiets rådighed, men hans overnaturlige evner forekommer ikke helt overbevisende nok. Politimanden kommer omsider til den konklusion, at det er mediet, som telefonisk har suggereret en seksualforbryder til at begå mordene, således at han selv kan fremstå som spiritistisk geni. Men teorien lader sig ikke bevise, selv om morderen pågribes. Indimellem krukker Joel Grey sig igennem de store vanvidsscener, behersket af ægte eller uægte trance, og filmen prøver sig også lejlighedsvis frem med nogle gysereffekter – natlig banken på politimandens hoveddør etc. Perry har altid lavet – mere eller mindre forceret – særprægede film, han har satset sit talent på undertiden lidt søgte historier som i »David and Lisa«, om kærlighed mellem to psykotiske teenagere, »The Swimmer«, hvor Burt Lancaster når til sandhedens erkendelse om sit mislykkede liv ved at tage en dukkert i alle svømmebassin'erne i omegnen af hans villa, og »Last Summer«, om teenage-kærlighed, -magtkamp og -voldtægt i sommerferien. Efter skilsmissem fra manuskriptmedarbejderen og hustruen Eleanor Perry (som nu laver diffuse manuskripter til andre instruktører, bl. a. René Clément) er Perrys film blevet svagere. Både hans western »Doc« og hans nye film er tematisk underligt forkrampede og formelt usammenhængende. (Man on a Swing – USA 1974).

P.S.

KNUST BIL TIL FROKOST

Instruktør: RICHARD RUSH

Et stilløst konglomerat af voldsfilm, farce og svindlerkomedie om to amoralske, flabede betjentes fremfærd i jagten på en bagmand, som de samtidig skal beskytte mod en lejemor. Det hele virker meget *underligt*. Historiens enkelte led passer ikke til hinanden, men virker nærmest som improviserede – og hovedsageligt uinspirerede – sketches mellem James Caan og Alan Arkin, der skånselsløst blotlægger deres værste skuespiller-manerer (Caan som brovtende charmør, Arkin som dead-pan psykopat). Man har jævnligt fornemmelsen af, at en ny (men ikke spor bedre) instruktør med et nyt manuskript pludselig har afløst den forrige; men angiveligt skal det hele være instrueret af Richard Rush, som også stod for den hovedløse studenteroprørsfilm »Getting Straight« med Gould og Bergen. (Freebie and the Bean – USA 1974).

P.S.

KVINDER PÅ KRIGSSTIEN

Instruktør: PAUL MORRISSEY

Lige gyldigt fra hvilken synsvinkel, man vil anskue denne Warhol-produktion, forekommer den betydeligt mere forsinket end de fire år, den har været un-

dervejs hertil. Den er et produkt af moden af i går, og næsten inden man har set den, er man træt af dens monotone facon, af strømmen af verbale obskøniteter og af dens fantastisk lukkede milieu, befolket af selvoptagne neurotikere. Nu kender vi alt for godt koketteriet med uorganiserede forløb og bevidst ubehjælpsomme billedkompositioner. Og filmens satire over rødstrømperne er beskeden og kan næppe anfægte nogen. Kun i få øjeblikke finder den frem til en vis tragisk desperation, og i enkelte scener, der er mere konventionelt udformede, og som viser frem til den senere 100 % kommercialisme i Warhol/Morrissey-produkter, fornøjer filmen. (Women in Revolt - USA 1971). I.M.

KÆRLIGHED TIL ALLE

Instruktør: HAL PRINCE

»Something For Everyone« er en sjældenhed - en sort komedie, der også er rar. Netop kombinationen, og modstillingen, af »det sorte« (indholdet) og »det rare« (stilen) betinger filmens spinkle men for mig umiskendelige charme. Den begynder som et eventyr, bogstaveligt med alle gode eventyrs »Der var engang ...« som indledning til historien. Der var engang i Tyskland en ung mand, Conrad (Michael York), med ambitioner og drømme i retning af at blive slotsherre og således nå toppen af sine drømmes sociale rangstige. Med dette ene mål for øje myrder og elsker han sig vej til toppen som omstændighederne nu byder det, indtil alt er parat til brylluppet mellem grevinden (Angela Lansbury) på slottet og den skrupeløse drømmer (en af filmens arbejdstitler var netop »The Dreamer«, præcis hvad filmen drejer sig om). Så taber han. Illusionsløst siger filmen, at kun de aldeles illusionsløse kan vinde. Grevindens grimme, tykke datter (Jane Carr) presser Conrad til at ændre sine giftermålsplaner, thi hun har stiltfærdigt ført bog over hans slyngelstreger. Og hun vil giftes med Conrad. Filmens debuterende instruktør Hal Prince har under indspilningen udtalt, at han ikke var bange for film og teaters forskelle (Prince havde da 15 år bag sig som Broadways mest succesrige producer-director). Det hele var jo blot »actors and words«. På skuespillerplanet fungerer filmen (Angela Lansbury er fremragende), men film er andet end »actors and words«, og som filmskaber er Prince unægtelig ofte klodset. Charmerende er det dog. (Something For Everyone - USA 1970). P.C.

EN MAND SER RØDT

Instruktør: MICHAEL WINNER

Charles Bronson er en følsom, ikke-volds arkitekt, som lever stiltfærdigt i det kriminalitetshærgede New York med kone og ung datter. Han har netop holdt

en dejlig Hawaii-ferie, som skildres i den indledende sekvens med en så fed understregning af den paradisiske lykke, at den trænede biografgænger kun alt for vel fornemmer en forestående brat og dejlig dramatisk afslutning på al denne lykke. Og kort efter hjemkomsten bliver mor og datter da også overfaldet af nogle lallende, narko-omtågede unge mænd, som gør grove tilnærmelser til datteren og sparker moderen ihjel. Dette ændrer - som ventet - arkitektens syn på tingene, og han etablerer sig selv som *vigilante* og strejfer ved natte-tid omkring i byens usikre kvarterer og lokker forbyrderne til overfald, hvorefter han myrder dem. Af en fredsommelig intellektuel at være viser han overraskende gode evner for denne virksomhed, og han sætter politiet og politikerne grå hår i hovedet, fordi det viser sig, at hans private hævntogt har en formidabel præventiv indflydelse på kriminaliteten i byen. Til slut fragter politiet ham i al stilhed udenbys, men slutbilledet fra ankomsten til Chicago antyder, at han nok skal finde arbejde i sin nye metier også her. Denne beretning om hvorledes den enkelte, handlekraftige borger kan gøre mere for 'lov og orden' end hele politistyrken, er durkdrevent instrueret af englænderen Michael Winner, ophavsmand til en lang række ubehagelige film. Han er bedst, når han som her er mest ubehagelig. Han går med helhjertet dobbeltmoral ind for sin selvtægts-morder og styrer behændigt alle filmens ideologisk tungtlastede enkeltheder i den tilsigtede propagandistiske retning. Filmens moralske problem (med dets »Clockwork Orange«-reminiscenser) løses helt uproblematisk ved selvtægtsvirksomheden, som forsvarer og legitimeres dels ved den skændige, igangsættende forbyrdelse (hvis modbydelighed udpensles), dels ved vigilant-virksomhedens glimrende prohibitive virkning. En film, som synes skabt til at styrke alle i deres værste fordomme. (Death Wish - USA 1974). P.S.

MORDET I ORIENT-EKSPRESSEN

Instruktør: SIDNEY LUMET

Sidney Lumets filmatisering af Agatha Christies kriminalroman har en flot stjernebesætning at prale med, og som det så ofte går med den slags superfilm, er den også endt med at blive en drønkedelig opvisning i, hvor lidt selv stjerner kan udrette i den slags gumpetunge og meget skematisk udregnede historier. Intrigen er klassisk: en mand myrdes under ret så isolerede forhold, og de relativt få potentielle mordere har allesammen lige mange og lige få motiver til mordet. Her træder så vor geniale detektiv, Hercule Poirot, ind i billedet og lægger to og to sammen på en sådan måde, at tilskuerne ikke har gnist af chance for at følge med i det hele. Den-

ne films gimmick ligger i, at morderne - og det er jo dem allesammen - over-spiller deres roller og derved afslører sig selv. Filmens ufrivillige komik ligger i, at samtlige skuespillere underspiller indtil det kedsommelige, mens Albert Finney, der gennemskuer dem, overspiller indtil det pinlige. (Murder On the Orient Express - England 1974). I.L.

99 % DØD

Instruktør: JOHN FRANKENHEIMER

Skønt film og tegneserier tilsyneladende har meget til fælles, er det sjældent, at de indgår lykkelige alliancer. End ikke Frankenheimer har kunnet skabe en pastiche, der ikke til forveksling ligner de rabalderfilm, som produceres på samleband. Richard Harris skaber ikke ringeste distance til det supermenneske, han er sat til at personificere. Der er mere grotesk forstørrelse og forenkling i hans gangstermodstandere, således som de er skitseret af Edmond O'Brien og især Bradford Dillman. (99 and 44/100 % Dead - USA 1974). I.M.

OPERATION ROSEBUD

Instruktør: OTTO PREMINGER

Otto Premingers »Rosebud«, der intet har med den afbrændte kæk at gøre, er velsmurt international i rollebesætning og miljø. Ja, det er nok den mest internationale film, der endnu er vist. Derfor er det denne gang mere ejendommeligt at konstatere, at Preminger som sædvanlig er udtryk for det liberale Amerika. Filmene fungerer faktisk som et godt barometer for USAs forhold til Israel og de arabiske lande. Der er et stort spring fra Premingers »Exodus« (efter Uris' roman), der helt afskrev de arabiske lande, til denne films (efter en fransk roman af Joan Hemingway og Paul Bonnacerrere) forhåbning om, at fredelige grupper fra begge lande kan forhandle sig til en fornuftig løsning; samtidig fordømmes begge parters revolutionære og våbenlystne terrorister. Den franske roman blev offentliggjort i 1973 og fik forøget aktualitet ved Patricia Hearsts bortførelse. Preminger beretter med blank professionalisme, der dog befordrer kompleks problematik, om fem high society-døtre, der kidnappes af arabiske terrorister på en multimillionærs lystyacht, »Rosebud« - og hermed er fem nationaliteter repræsenteret (fransk, græsk, engelsk, tysk, amerikansk). Der skal meget til for at holde de tråde sammen, en sådan handlingsdeterminant kan forvolde, men det lykkes. Preminger holder på korrektheden og den ubesværede fortælling samt en maksimal udnyttelse af skuespilleren fremfor action. Når det svipper en sjældnen gang, er det også derfor så meget desto mere iøjnefaldende. (Rosebud - USA 1974).

C.N.

PIGEN FRA PETROVKA

Instruktør: ROBERT ELLIS MILLER

En sær blanding af »frisk« komedie, gammel satire og – ikke mindst – en sob story, der har haft »Love Story« i tankerne. Elementer skal holdes sammen af Goldie Hawn som en impulsiv sovjetisk pige, der oplever en kærlighedsaffære med en amerikansk journalist udstationeret i Moskva (han spilles af Hal Holbrook). Hun er forelsket i ham, og hun er forelsket i selv de fattigste reminiscenser af vestlig forbrugerkapitalisme (hun er vild med hans afdøde kones gamle tøj), og det er bl. a. i denne forbindelse filmen forsøger sig med satire, men hverken dette eller andet lykkes for instruktøren. (The Girl From Petrovka – USA 1974). P.C.

SKYLDIG – IKKE SKYLDIG?

Instruktør: ANDRÉ CAYATTE

André Cayatte er en af de ukueligste professionalister i den såkaldte kvalitetstradition i fransk film. Efter gennembruddet med Romeo og Julie-historien »Les amants de Vérone« (Een sommers lykke), som var den prævert'ske poetiske realismes sidste krampetrækning, har han stædigt instrueret omstændelige, firkantede, problembehandlende debatfilm om f. eks. nævninge-systemet (»De syv der dømt«), amoralsk ungdom (»Før syndfloden«) og skilsmisse (»Han og hun«). Måske har hans film engang – i 50'erne – følt relevante (men næppe faktisk været det). Under alle omstændigheder virker hans film fra de senere år – narko-filmene »Vejen til Katmandou« (1969), »Kærlighedens pris« (1970) om lærerinde/elev-kærlighed og det politiske bagvaskelsesmelodrama »Ingen røg uden ild« (1973) – helt anakronistiske. I den nye film er Sophia Loren en mor, som kæmper med alle midler for at redde sin mordanklagede søn. Hun kidnapper dommer Jean Gabins hustru for at kunne lægge pres på dommeren, hvis afgørelse da også falder ud til gunst for den unge mand, som imidlertid er skyldig. Forinden har den kidnappede begået selvmord, og moderen ser heller ikke anden udvej til sidst. Emnet er altså mulighederne for påvirkning af retsmyndighedernes afgørelser gennem voldelige handlinger; altså et emne, som virkeligheden også tærsker en del langhalm på, men som netop derfor fordrer en behandling, der ikke blot er en opvisning i banale og melodramatiske cliché-effekter og tomt stjernespil. (Le verdict – Frankrig/Italien 1974). P.S.

SORTE DIAMANTER

Instruktør: RALPH NELSON

Temaet: en sort og hvid, afhængige af hinanden, og på flugt, fører automatisk tanken tilbage til Kramers »Lænken«

(ikke mindst fordi den sorte i begge film spilles af Sidney Poitier), men skulle man endelig vælge mellem de to film, ville man nok foretrække Kramers deklamatoriske patos fremfor hans selvbestaltede efterfølger, Ralph Nelsons fidus-tolerance. Filmen foregår i Sydafrika, men startens apartheid-motiv forflygtiges snart til fordel for ordinære spændingseffekter. Og den psykologiske modsætning mellem den sorte – idealisten – og den hvide – opportunisten, som filmen skitserer i begyndelsen, udviskes gesvindt efter at den hvide engagerer sig mere og mere i de sortes sag. Til sidst er vi da tilbage i den vulgære og facile vulgær-liberalisme, der er det mest karakteristiske i Ralph Nelsons film. (The Wilby Conspiracy – England 1974). I.M.

SUPER-STUDENTEN

Instruktør: JAMES BRIDGES

En meget spinkel historie om en jurastuderende (Timothy Bottoms), som strøgler sig igennem det første år på Harvard Law School. Det er udklækningsanstalten for landets bedste hjerner, og mange bukker under, især på grund af den skrapp lærer i kontraktret, professor Kingsfield. Super-studenten prøver med vekslende held at vinde professorens anerkendelse, forelsker sig i professorens datter og opnår sluttelig højeste karakter, men er vistnok blevet kureret for sin værste strøglermentalitet. Der er et underholdende forlorent præg over filmen, og produceren John Houseman (som bl. a. har produceret Minnellis »Illusionernes by« og Mankiewicz' »Julius Caesar«) får en figur ud af sin debutrolle som professoren. (The Paper Chase – USA 1973). P.S.

1001 NAT

Instruktør: PIER PAOLO PASOLINI

»1001 Nat« er Pasolinis sidste mil på den tragiske vandring fra Boccaccio over Chaucer til det udsigtsløse land Trivialia, hvor alle vandrehistorierne dør af mangel på originalitet i genfortællingen, hvor alle eventyr mister deres magi og bliver reduceret til personlige traumer og rituelle gentagelser af bisætninger. Gode locations gør det måske til et på overfladen smukt land, men indbyggerne er zombier, der forsøger at tale, eller rent typevalgt tandbehandlingspotentiell, der gør Nino Davolis evigtglade grin til en anmassende og utidig reklame for overdreven tandteknik. Jeg finder næsten ingen formildende omstændigheder ved denne sjuskede og urimeligt floromvundne røvrending af eventyrene. Det er filmpoesi på karsestadiet. Og nu forlyder det at Pasolini skal i gang med at ud- og (øde)lægge de Sades filosofi med »Les 120 journées de Sodome«. Uffa! (Il fiore delle mille e una notte – Italien/Frankrig 1974) P.M.

Set i TV

»De stjålne kroppe«

»Ministeren«

»Fuglemanden«

»En lovende ung mand«

»12 stole«

De stjålne kroppe

At »Invasion of the Body Snatchers« blev til, skyldes først og fremmest Walter Wanger. At den blev til, hvad den er, nemlig en klassiker indenfor science fiction/gyser-området, er også i høj grad Wangers fortjeneste.

Dette eksemplar af arten »den kreative producer« er ejendommelig ved at være ikke blot positivt, men direkte venskabeligt omtalt af tidligere medarbejdere. Hans kreativitet bestod ikke i – som en Thalbergs eller Selznicks – at tvinge sin egen opfattelse igennem overfor kunstnerne, men at vælge sit materiale og sine medarbejdere med omhu.

Det ville være synd, om Wanger kun blev husket som manden, der brækkede halsen på »Cleopatra«, før Zanuck overtog ledelsen. Som selvstændig producent lagde han navn til en lang række udmærkede B-film, samt til velkendte værker af kultiveret tilsnit som Fords »Diligencen« og »Den lange vej hjem«, Langs »Du lever kun een gang« og »Gaden med de røde lygter«, Hitchcocks »Udenrigskorrespondenten« og Ophüls' »Angstens timer«. Det var også liberale Wanger, der stod bag »Blokade«, den pro-republikanske almanakhistorie fra den spanske borgerkrig.

Og det var Wanger, der så mulighederne i Jack Finneys føljeton »The Body Snatchers« og købte rettighederne til den. Han samarbejdede på det tids-